

РОБЪРТ ШЕКЛИ АКАДЕМИЯТА

Превод от английски: Рени Димитрова, Росен Димитров, 1996

chitanka.info

РЪКОВОДСТВО ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПСИХОМЕТЪР, СЕРИЯ ЖМ-14, НА ФИРМАТА КАЛИЛ-ТОМАС:

Производственото предприятие Калил-Томас има удоволствието да ви представи най-новия си психометър. Този красив и солиден инструмент, достатъчно малък, за да стои във всяка спалня, кухня или кабинет, е точно копие на по-големите К-Т психометри, използвани в повечето фирми, хотели, транспортни средства и т.н. Ние не жалим труда си, за да ви осигурим възможно най-добър психометър на възможно най-ниска цена.

1. ВКЛЮЧВАНЕ. В долния десен ъгъл на вашия психометър има ключ. Завъртете го на позиция *Пуск* и изчакайте няколко секунди, докато уредът загрее. После превключете от позиция *Пуск* на позиция *Работа*. Изчакайте няколко секунди за отчитането.

2. ОТЧИТАНЕ. Върху предната част на вашия психометър, над пусковия ключ, има прозорче със скала, разграфена от нула до десет. Числото, върху което спре черната стрелка, показва вашето психично състояние в съответствие с настоящите статистически норми.

3. ОБЯСНЕНИЕ ЗА ПОКАЗАНИЯТА ОТ НУЛА ДО ТРИ. При този модел, както и при всички психометри, *нулата* е теоретически идеалната точка за психично здраве. Всяка стойност над нула се приема като отклонение от нормата. Все пак нулата е по-скоро статистическа, отколкото реална стойност. Нормални за нашата цивилизация се смятат стойностите между нула и три. Всяка стойност в тази област се смята за нормална.

4. ОБЯСНЕНИЕ ЗА ПОКАЗАНИЯТА ОТ ЧЕТИРИ ДО СЕДЕМ. Тези стойности са гранични за добро психично здраве. Хората, чиито показания се намират в тази област, трябва веднага да се консултират с предпочитания от тях терапевт.

5. ОБЯСНЕНИЕ ЗА ПОКАЗАНИЯТА ОТ ОСЕМ ДО ДЕСЕТ. Човек с показание над *седем* се счита особено опасен за обкръжението си. Почти е сигурно, че той е много нервен, в предкризисно състояние или направо луд. Такава личност е *задължена по закон* да регистрира показанието си и да го свали под *седем* в рамките на изпитателен срок. (Запознайте се със законите на вашата държава или щат за продължителността на изпитателния срок.) Ако не успее да се справи, човекът трябва да претърпи хирургическа промяна или да се подложи доброволно на лечение в Академията.

6. ОБЯСНЕНИЕ ЗА ПОКАЗАНИЕ ДЕСЕТ. При числото *десет* на вашия психометър има червена линия. Ако показанието за психосъстоянието ви премине тази линия, вие нямате право да се подлагате на обикновена терапия. Вие трябва да претърпите хирургическа промяна или веднага да се представите в Академията.

ВНИМАНИЕ:

А. ТОВА НЕ Е ДИАГНОСТИЧЕН УРЕД. НЕ СЕ ОПИТВАЙТЕ ДА ОПРЕДЕЛЯТЕ САМИ ЛЕЧЕНИЕТО СИ. ЧИСЛАТА ОТ НУЛА ДО ДЕСЕТ ПРЕДСТАВЛЯВАТ КОЛИЧЕСТВЕНО ПОКАЗАНИЕ, А НЕ ДИАГНОЗА КАТО НЕВРОТИЧНО, ПРЕДПСИХОТИЧНО ИЛИ ПСИХОТИЧНО СЪСТОЯНИЕ. ПОКАЗАНИЕТО НА СКАЛАТА СЕ ОТНАСЯ САМО ДО ВЪЗМОЖНОСТТА ДАДЕНАТА ЛИЧНОСТ ДА НАВРЕДИ НА СОЦИАЛНИЯ РЕД ОКОЛО СЕБЕ СИ. НЯКОИ ВИДОВЕ НЕВРОЗИ МОГАТ ДА БЪДАТ ПОТЕНЦИАЛНО ПО-ОПАСНИ ОТ ПСИХОЗАТА, ВЪПРЕКИ ЧЕ НЕ СЕ РЕГИСТРИРАТ С ТАКОВА ПОКАЗАНИЕ ВЪРХУ ПСИХОМЕТЪРА. ЗА ПО-НАТАТЪШНИ УКАЗАНИЯ СЕ КОНСУЛТИРАЙТЕ С ТЕРАПЕВТ.

Б. ПОКАЗАНИЯТА ОТ НУЛА ДО ДЕСЕТ СА ПРИБЛИЗИТЕЛНИ. ЗА ТОЧНО ОТЧИТАНЕ ДО ТРЕТИЯ ЗНАК СЛЕД ДЕСЕТИЧНАТА ТОЧКА СЕ ПРОВЕРЕТЕ С ПРОМИШЛЕН МОДЕЛ ПСИХОМЕТЪР.

В. НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ — ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ Е РАБОТА НА ВСЕКИ. НИЕ ИЗМИНАХМЕ ДЪЛЪГ ПЪТ ОТ ВРЕМЕТО НА СВЕТОВНИТЕ ВОЙНИ САМО БЛАГОДАРЕНИЕ НА ТОВА, ЧЕ ОСНОВАХМЕ РАЗВИТИЕТО НА СВОЯТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ ВЪРХУ КОНЦЕПЦИЯТА ЗА СОЦИАЛНО ЗДРАВЕ, ЛИЧНА ОТГОВОРНОСТ И ЗАПАЗВАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ НОРМИ. ЗАТОВА, АКО ВАШЕТО ПОКАЗАНИЕ Е НАД ТРИ, ПОТЪРСЕТЕ ПОМОЩ. АКО ПОКАЗАНИЕТО ВИ Е НАД СЕДЕМ, ВИЕ СТЕ ДЛЪЖНИ ДА ПОТЪРСИТЕ ПОМОЩ. АКО ПОКАЗАНИЕТО ВИ Е НАД ДЕСЕТ, НЕ ЧАКАЙТЕ ДРУГ ДА ВИ ОТКРИЕ И АРЕСТУВА. ПРЕДАЙТЕ СЕ ДОБРОВОЛНО В ИМЕТО НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА.

Късмет
Фирма Калил-Томас

Господин Фийрман знаеше, че след като закуси, трябва веднага да тръгне за работа. При сегашните обстоятелства всяко закъснение можеше да бъде вредно. Той сложи елегантната си сива шапка, пооправи вратовръзката си и се запъти към вратата. Постави ръка върху дръжката и в този момент реши да изчака пощата.

Отдалечи се от вратата, ядосан на себе си, и започна да се разхожда напред-назад из хола. Знаеше предварително, че ще изчака пощата. Защо тогава се бе престорил, че тръгва? Не можеше ли да бъде честен поне към себе си, особено сега, когато личната честност бе толкова важна?

Черният му кокершпаньол Спийд, свит върху канапето, го изгледа с любопитство. Фийрман го погали по главата, посегна за цигара и се отказа. Той погали Спийд отново и кучето се прозя бавно. Фийрман помести лампата, която нямаше нужда от поместване, сви без нужда рамене и отново започна да се разхожда.

С нежелание си призна, че не иска да излиза, че всъщност се страхува, въпреки че нищо нямаше да се случи. Опита да се убеди, че

това е просто обикновен ден като вчера и онзи ден. Разбира се, ако човек можеше наистина да повярва в това, нещата биха били безкрайно различни и нищо не би се случило.

Пък и защо точно днес трябваше да се случва нещо? Изпитателният му срок още не беше изтекъл.

Помисли, че чува шум пред апартамента си, изтича и отвори вратата. Беше сбъркал. Пощата още не беше дошла. Но по-нататък по коридора, хазайката му бе отворила вратата си и го изгледа с бледите си неприятни очи.

Фийрман затвори вратата и установи, че ръцете му треперят. Той реши, че е по-добре да провери психичното си състояние. Влезе в спалнята, но там беше роботът прислужник, който събираше малка купчинка прах към средата на стаята. Неговото легло беше вече оправено. Това на съпругата му нямаше нужда от оправяне, тъй като почти от седмица беше празно.

— Да изляза ли, господине? — попита роботът.

Фийрман се поколеба, преди да отговори. Предпочиташе да направи измерването насаме. Естествено, роботът не беше личност. Точно казано, машинката нямаше човешки качества, но *приличаше* на човешко същество. Така или иначе нямаше значение дали ще излезе, или ще остане, тъй като личните работи имаха вградено психометрично устройство. Така изискваше законът.

— Както желаш — каза накрая той.

Роботът изсмука малката купчинка прах и се изниза от стаята.

Фийрман пристъпи към психометъра, включи го и нагласи ключа на режим за действие. Гледаше мрачно как черната стрелка минава бавно през нормалните две и три, през опасните шест и седем и най-после спира на осем цяло и две десети.

Една десета по-високо от вчера. Една десета по-близо до червената линия.

Фийрман изключи машината и си запали цигара. Бавно излезе от спалнята, като че ли денят завършваше, вместо да започва.

— Пощата, господине — каза роботът и се плъзна към него. Фийрман грабна писмата от протегнатата му ръка и ги огледа набързо.

— Не ми е писала — каза неволно на глас.

— Съжалявам, господине — отвърна веднага роботът.

— Съжеляваш ли? — Фийрман погледна любопитно машината.
— Защо?

— Аз съм лично заинтересуван от вашето благосъстояние, господине — отвърна роботът. — Както и Спийд в рамките на собствената си интелигентност. Едно писмо от госпожа Фийрман би повдигнало духа ви. Ние съжеляваме, че нямате писмо.

Спийд изляя леко и наклони глава встрани. Съчувствие от машина, помисли си Фийрман, и съжаление от животно. Но така или иначе им беше благодарен.

— Аз не я обвинявам — каза той. — Не мога да очаквам от нея да остане с мен завинаги. — Той изчака, като се надяваше роботът да му каже, че жена му ще се върне и той скоро ще се поправи. Но роботът застана мълчаливо до Спийд, който отново бе заспал.

Фийрман отново прегледа пощата. Имаше няколко сметки, една реклама и малко твърдо пликче. Обратният адрес на него беше Академията и Фийрман го отвори бързо. Извади картичка, на която пишеше:

„Скъпи господин Фийрман, вашата молба за постъпване бе разгледана и приета. Ще се радваме да ви видим по всяко време. Благодарим.

Директорите.“

Фийрман погледна картичката накриво. Никога не беше подавал молба за приемане в Академията. Това беше последното нещо на този свят, което би поискал да направи.

— Да не е идея на жена ми? — попита той.

— Не знам, господине — отвърна роботът.

Фийрман повъртя картичката в ръцете си. Естествено, винаги бе знаел за съществуването на Академията. Всеки го знаеше, тъй като съществуването ѝ засягаше всички страни на живота. Но всъщност той знаеше твърде малко за тази важна институция. Изненадващо малко.

— Какво е Академията? — попита той.

— Голяма, ниска, сива сграда — отвърна му роботът. — Намира се в югозападната част на града и дотам може да се стигне с градския транспорт.

— Но какво представлява?

— Законна терапия — отвърна роботът. — Достъпна за всеки по писмена или устна молба. Освен това Академията е доброволен избор за всички хора с показания над десет като алтернатива на хирургическата промяна на личността.

Фийрман въздъхна нетърпеливо.

— Всичко това го знам. Но каква е тяхната система? Какъв вид терапия прилагат?

— Не знам, господине.

— А какъв е процентът на излекуваните?

— Сто процента, господине.

Фийрман си спомни и друго. Нещо, което му се стори доста странно.

— Чакай, чакай — каза той. — Никой не напуска Академията. Прав ли съм?

— Няма данни за напуснали след физическо постъпване в Академията — отвърна роботът.

— Защо?

— Не знам, господине.

Фийрман смачка картичката и я пусна в един пепелник. Всичко това беше много странно. Академията беше толкова известна, нещо толкова обикновено, че човек никога не се сецаше да разпита за подробности. Академията винаги е била някакво мъгляво, далечно и нереално място. Тя беше мястото, където човек отива, ако показанията му надхвърлят десетката, тъй като на никого не му се иска да преживее лоботомия, топектомия или някакъв друг процес, включващ органична загуба на личността. Но, разбира се, човек се опитваше да не мисли за възможността да стигне над десетката, тъй като самата мисъл вече бе признание за нестабилност и затова никой не мисли за избора, който му се предлага, ако това се случи.

За първи път в живота си Фийрман реши, че тази работа не му харесва. Трябваше да направи някои проучвания. Защо никой не напускаше Академията? Защо не се знаеше нещо повече за лечението там, щом като постигат наистина стопроцентово излекуване?

— По-добре да ида на работа — каза Фийрман. — Пригответи ми нещичко за вечеря.

— Да, господине. Приятен ден, господине.

Спийд скочи от канапето и го последва до вратата. Фийрман клекна и погали продълговатата черна глава на кучето.

— Не, моето момче, ти стой вътре. Днес няма да заравяме кокали.

— Спийд не заравя кокали — обади се роботът.

— Точно така. — Днешните кучета, както и господарите им, рядко изпитваха чувство на несигурност. В днешно време никой не се запасяваше. — Сбогом. — Той мина бързо покрай вратата на хазайката си и излезе на улицата.

Фийрман закъсня за работа с почти двацет минути. Когато влезе в сградата, забрави да покаже документа си за изпитателен срок на четящия механизъм до вратата. Гигантският психометър го изследва, индикаторът му хвъркна над седем и лампите му засветиха в червено. Един груб металически глас извика по високоговорителя:

— Господине! Господине! Отклонението ви от нормата премина границата от седем пункта! Моля, веднага уредете лечението си!

Фийрман бързо извади документа си за изпитателен срок от куфарчето. Но машината гаднярски продължи да му натяква още цели десет секунди. Всички във фойето го гледаха. Куриерите спряха на място, доволни, че са станали свидетели на скандал. Бизнесмените и секретарките започнаха да си шушнат, а двама психополицаи си размениха многозначителни погледи. Ризата на Фийрман се напои с пот и залепна за гърба му. Той потисна желанието си да побегне от сградата и се насочи към асансьора. Но кабината бе почти пълна и Фийрман не се реши да влезе.

Изкачи се по стълбите до втория етаж и после взе асансьора за нагоре. Когато стигна етажа на агенция Морган, той вече се бе успокоил. Показа документа си за изпитателен срок на психометъра пред вратата, избърса лицето си с кърпа и влезе.

Всички в агенцията знаеха какво се беше случило. Разбра го от тишината и отвърнатите им лица. Фийрман влезе бързо в канцеларията си, затвори вратата и окачи шапката си на закачалката.

Седна зад бюрото си все още малко разстроен и изпълнен със злоба към психометъра. Ако можеше да смачка всичките тези проклети машини! Винаги се месят, посягат да ти издърпат ухото, нервират те...

Фийрман бързо си наложи да не мисли за това. Психометрите не бяха виновни. Да мисли за тях като за живи преследвачи си беше чиста параноя и може би симптом на настоящото му болестно състояние. Тези машини бяха построени по желание на хората. Обществото като цяло, напомни си той, трябва да бъде предпазвано от личността, точно както човешкото тяло трябва да бъде пазено от вредното въздействие на коя да е от частите му. Колкото и да обичаш жлъчния си мехур, ти ще го жертваш без жал, ако той вреди на останалите ти органи.

Фийрман чувстваше, че в тази аналогия нещо не е напълно в ред, но реши да не продължава да мисли за това. Трябваше да научи нещо повече за Академията.

След като си запали цигара, той набра номера на службата за определяне на лечение.

— Мога ли да ви помогна, господине? — попита любезен женски глас.

— Бих искал повече информация за Академията — каза Фийрман, като се чувстваше пълен глупак. Академията беше толкова позната, част от всекидневния живот, че беше тъпо да пита за нея. Все едно че пита каква форма на управление има собствената му държава.

— Академията се намира...

— Знам къде се намира — каза Фийрман. — Искам да знам какъв вид лечение се прилага там.

— Не разполагаме с такава информация, господине — каза жената след кратка пауза.

— Така ли? Аз пък мислех, че всички данни за лечението срещу заплащане са достъпни за обществеността.

— Технически е така — отвърна бавно жената. — Но Академията всъщност не предлага лечение срещу заплащане. Тя приема пари, обаче пациентите се лекуват на благотворителни начала без заплащане. Освен това тя отчасти е субсидирана от държавата.

Фийрман изтръска пепелта от цигарата си.

— Аз пък мислех, че всички държавни институции са прозрачни за обществеността — каза той нетърпеливо.

— По принцип е така. С изключение на онази информация, която би навредила на обществото.

— Значи информацията за Академията е вредна за обществото? — Фийрман зададе въпроса триумфално, защото почувства, че е

достигнал същността на интересуващия го проблем.

— О, не, господине! — гласът на жената започна да трепери. — Не бих искала да ме разберете така! Просто ви съобщих основните правила за получаване на информация. Академията, макар и създадена със закон, се ползва с известни надзаконови права. Този статут ѝ е разрешен поради това, че е постигнала стопроцентово излекуване на постъпилите.

— Къде бих могъл да видя някои от излекуваните? — попита Фийрман. — Разбрах, че никой не напуска Академията.

Фийрман си помисли, че сега ги е хванал натясно и зачака отговор. Стори му се, че чува някакъв шепот в слушалката. Изведнъж заговори висок и ясен мъжки глас.

— На телефона е началник-секцията. Някакъв проблем ли има?

Когато чу острия мъжки глас, Фийрман едва не изпусна слушалката. Чувството му за триумф го напусна и му се прииска да не беше звънял. Но се насили да продължи разговора.

— Искам информация за Академията.

— Тя се намира...

— Не! Говоря за истинска информация! — отчаяно каза Фийрман.

— За каква цел желаете да ползвате тази информация? — попита началник-секцията и гласът му веднага заприлича на спокойния, почти хипнотичен глас на терапевт.

— За лична цел — отвърна бързо Фийрман. — След като Академията е терапевтична алтернатива, от която мога да се възползвам по всяко време, аз бих желал да знам повече, за да мога да преценя...

— Много добре — каза началник-секцията. — Но моля да уточните. Дали питате с полезна, функционална цел, която да ви помогне да се интегрирате по-добре в обществото, или това ви желание е породено от любопитство, което води до тревога и други, по-дълбоки разстройства?

— Питам, защото...

— Как се казвате? — изведнъж запита началник-секцията.

Фийрман не отговори.

— Какво е показанието ви?

Фийрман пак не отговори. Опитваше се да прецени дали разговорът вече е проследен и реши, че е така.

— Съмнявате ли се в принципната полза от Академията?

— Не.

— Тогава какъв е проблемът ви? Защо не ми кажете името си и показанието за психостабилност? Защо чувствате нужда от подобна информация?

— Благодаря — измърмори Фийрман и затвори. Той разбра, че това телефонно обаждане бе ужасна грешка от негова страна. Беше действие на някой с показание над осем, а не на нормален човек. Началник-секцията, с опита си, бе разбрал това веднага. Естествено, че той нямаше да даде информация на осмак! Фийрман разбра, че трябва да наблюдава по-сериозно действията си. Да ги анализира и да ги разбере, ако се надява изобщо някога да се върне в статистическата норма.

Докато седеше така, на вратата му се почука. Влезе шефът му, господин Морган. Той беше едър човек с пълно, месесто лице. Застана пред бюрото на Фийрман и забарабани с пръсти по него. Изглеждаше притеснен, като хванат на местопрестъплението крадец.

— Чух онова съобщение долу — каза той, като се мъчеше да не поглежда Фийрман и потропваше енергично с пръсти.

— Моментно състояние — отвърна автоматично Фийрман. — Всъщност показанията ми вече спадат. — Докато казваше това, просто не можеше да погледне Морган. Двамата мъже се бяха втреничили упорито в различни ъгли на стаята. Най-накрая очите им се срещнаха.

— Гледай Фийрман, опитвам се да не се месея в работите на хората — каза Морган и седна в края на бюрото. — Но, по дяволите, човече, нормата е работа на всеки. Ние всички сме в кюпа. — Тази мисъл като че ли засили убеждението на Морган. Той се понаведе напред и заговори искрено: — Знаеш, че отговарям за всички хора тук. Тази година ти за трети път си в изпитателен срок. — Той се поколеба и продължи: — Как започна това?

Фийрман поклати глава.

— Не знам, господин Морган. Живеех си съвсем спокойно, а изведнъж показанията ми започнаха да се качват.

Морган помисли малко и поклати глава.

— Не може да е толкова просто. Преглеждан ли си за мозъчно увреждане?

— Увериха ме, че няма органични промени.

— Терапия?

— Всичко — каза Фийрман. — Електротерапия, анализи, метода на Смит, обучение по Ранъс, девио-мисли, диференциация...

— И какво ти казаха? — попита Морган.

Фийрман си спомни безкрайната редица терапевти, които бе посетил. Бяха го изследвали от всички страни, които предлагаше психологията. Бяха го дрогирали, шокирали, изследвали. Но резултатът беше само един.

— Не знаят.

— *Нищичко* ли не успяха да ти кажат? — попита Морган.

— Нищо особено. Някакво безпокойство, дълбоко потиснати фобии, невъзможност да приема действителността. Всички са съгласни, че съм здрав. Даже от Персонална реконструкция не успяха да се хванат за нищо.

— Прогноза?

— Не особено добра.

Морган се изправи и започна да се разхожда с ръце на гърба.

— Фийрман, мисля, че това е въпрос на желание. Ти искаш ли наистина да бъдеш част от нашия екип?

— Опитах всичко...

— Сигурно. Но *пожела* ли да се промениш? Желание! — повиши глас Морган и удари с юмрук дланта си, като да искаше да смаже света. — Имаш ли *желание*?

— Предполагам, че не — отвърна Фийрман с искрено съжаление.

— Вземи пример от мен — заговори Морган, застанал пред бюрото с разкрячени крака. — Преди десет години тази агенция беше два пъти по-голяма, отколкото е сега, и се развиваше! Аз работех като луд, разширявах владенията си, инвестирах, печелех пари, много пари.

— И какво стана?

— Неизбежното. Показанията ми скочиха от две цяло и три на седем. Вървах по лош път.

— Няма закон, който да забранява печеленето на пари — възрази му Фийрман.

— Разбира се, че няма. Но има психологически закон против печеленето на твърде много пари. Днешното общество не е пригодено за такова нещо. Конкурентното и агресивното поведение са отхвърлени в голяма степен от нашата раса. Все пак ние живеем така повече от сто години вече. През цялото това време не е имало нови изобретения, войни, каквато и да било голяма разработка. Психологията нормализира нашата раса, като изхвърли ирационалния елемент от мисленето ни. Затова с моето държание и възможности аз все едно играех тенис срещу дете. И не можех да се спра.

Лицето на Морган почервения и той започна да диша тежко. Но се овладя и продължи с по-спокоен тон.

— Естествено, аз вършех това поради невротични причини. Желание за власт, доста сериозна доза конкурентноспособност. Преминах терапия за замяна.

— Но аз не виждам нищо лошо в желанието да разширяваш бизнеса си — каза Фийрман.

— Мили Боже, ти нищо ли не разбираш от социално здраве и отговорност, мой човек? Та аз бях на път да стана *богат*. След това сигурно щях да създам *финансова империя*. Съвсем законно, но ненормално, разбираш ли? А след това кой знае докъде щях да стигна. До непряк контрол над правителството вероятно. Щях да поискам промяна на психологическата политика, за да отговаря тя на собствената ми ненормалност. Ясно ти е докъде може да доведе всичко това.

— Значи се приспособи — каза Фийрман.

— Можех да избирам между мозъчна хирургия, Академията и приспособяването. За щастие аз намерих изход в спорта. И потиснах егоистичните си нагони заради доброто на човечеството. Но важното е следното, Фийрман. Аз бях тръгнал към червената линия. И се приспособих, преди да стане твърде късно.

— И аз с удоволствие бих се приспособил — каза Фийрман. — Само ако знаех какво не е наред у мен. Проблемът е, че наистина не знам.

Морган се замисли и мълча дълго.

— Смятам, че ти е нужна почивка, Фийрман — каза накрая той.

— Почивка ли? — Фийрман моментално застана нащрек. — Искаш да кажеш, че съм уволнен?

— Не, разбира се, че не. Искам да бъда честен, да играя честно тази игра. Обаче аз имам екип, който работи тук — широкият жест на Морган обхваща канцеларията, сградата, града. — Ненормалността е коварно нещо. През миналата седмица показанията на още няколко души започнаха да се покачват.

— И аз съм заразата.

— Трябва да се подчиняваме на правилата — каза Морган, застанал прав пред бюрото на Фийрман. — Твоята заплата ще си върви, докато постигнеш някакво решение на въпроса.

— Благодаря — отвърна студено Фийрман. Той се изправи и си сложи шапката.

Морган положи ръка върху рамото му.

— Академията ли избра? — попита той тихо. — Искам да кажа, че след като нищо друго не помага...

— Определено и окончателно не — отговори Фийрман, като го гледаше право в малките сини очи.

Морган се извърна.

— Ти като че ли имаш някакви нелогични предразсъдъци спрямо Академията. Защо? Знаеш, че нашето общество е добре организирано. Не можеш да очакваш, че ще бъде разрешено нещо, което вреди на общото благосъстояние.

— Съгласен съм. Но защо не се знае нещо повече за Академията?

Те минаха през притихналия офис. Никой от мъжете, които Фийрман познаваше толкова отдавна, не вдигна поглед от работата си. Морган отвори вратата.

— Ти знаеш всичко за Академията — каза той.

— Не знам как лекува.

— А всичко ли знаеш за който и да било вид терапия? Можеш ли да ми кажеш нещо за терапията за замяна? Или за анализа? Или за редукцията на Олгиви?

— Не. Но имам представа как лекуват.

— Всеки я има — изрече триумфално Морган. След това понижи глас — То е съвсем същото. Явно Академията не ни дава такава информация, защото тя може да попречи на самия процес на лечение. Няма нищо странно в това, нали?

Фийрман се замисли над думите му и позволи на Морган да го изведе в коридора.

— Съгласен съм. Но я ми кажи защо никой не напуска Академията? Това не ти ли се струва странно?

— Разбира се, че не. Ти самият имаш странни възгледи. — Морган натисна копчето на асансьора, докато говореше. — Като че ли се опитваш да създадеш някаква мистерия там, където тя въобще не съществува. И без да си пъхам носа в тяхната работа, аз мога да предположа, че лечението им включва оставането на пациента в Академията. Няма нищо странно в промяната на обкръжението. Това се прави непрекъснато.

— Ако е така, защо не го казват?

— Фактите говорят сами за себе си.

— А къде тогава е доказателството за стопроцентовия успех на лечението?

Асансьорът пристигна и Фийрман влезе в кабината.

— Доказателството е в това, че те го отчитат — каза Морган. — Лекарите не могат да лъжат. Просто не могат, Фийрман!

Морган започна да казва още нещо, но вратите на асансьора се затвориха. Той тръгна надолу и Фийрман разбра шокиран, че си е загубил работата.

Странно чувство беше да знае, че вече е безработен. Нямахше къде да иде. Често беше мразил работата си. Имаше сутрини, когато пъшкаше само при мисълта, че ще прекара още един ден в службата. Но сега, когато вече я нямаше, той разбра колко важна е била тя за него, колко солидна и надеждна е била. Помисли си, че човек е едно нищо, ако не работи.

Крачеше безцелно из града и се опитваше да мисли. Но му беше невъзможно да се съсредоточи. Мислите му се изплъзваха, не можеше да се спре на никоя от тях. От време на време се появяваше образът на жена му, а той дори не можеше да мисли за нея, защото градът го потискаше с лицата, звуците и миризмите си.

Единственият план за действие беше неизпълним. „Избягай — казваха му паническите чувства. — Иди някъде, където никога няма да те открият. Скрив се!“

Но Фийрман знаеше, че това не е решение на проблема. Бягството си беше чисто доказателство за отклонението му от нормата. Защото всъщност от какво искаше да избяга? От най-здравото и най-идеалното общество, което човекът е създал ли? Само луд би избягал от него.

Фийрман започна да забелязва хората, покрай които минаваше. Те изглеждаха щастливи, изпълнени с новия дух на Отговорността и Социалното здраве, готови да жертват старите чувства заради новата ера на мира. Това беше хубав свят. Страхотно хубав свят. Защо той не можеше да живее в него?

Можеше. За пръв път от седмици насам Фийрман беше уверен и реши, че ще се приспособи по някакъв начин.

Само ако можеше да открие как.

След като обикаля с часове, Фийрман установи, че е гладен. Влезе в първата закусвалня, която съзря. Тя беше пълна с работници, тъй като бе стигнал почти до доковете.

Той седна, разгледа менюто и си каза, че му е нужно време, за да си помисли. Трябваше да прецени правилно действията си, да разбере.

— Хей, господине.

Той вдигна глава. Плешивият и небръснат барман го гледаше.

— Какво?

— Излез оттук.

— Защо? — попита Фийрман, опитвайки се да овладее внезапната си паника.

— Тук не сервираме на луди — каза барманът. Той посочи психометъра на стената, който отбелязваше състоянието на всеки влязъл. Черната стрелка показваше малко над деветката. — Излизай.

Фийрман огледа останалите мъже на бара. Те бяха седнали в редица, облечени в еднакви груби, кафеникави дрехи. Шапките бяха нахлупени върху очите им и като че ли всичките четяха вестник.

— Имам изпитателен...

— Излизай — повтори барманът. — Законът сочи, че имам право да не сервирам на деветки. Това дразни клиентите ми. Хайде, чупка.

Работниците на бара останаха неподвижни. Никой не гледаше към него. Фийрман почувства как кръвта се изкачва към лицето му.

Внезапно усети, че му се иска да удари този плешив череп, да се развърти из редицата слушащи мъже с един сатър и да изпръска мръсните стени с кръвта им. Да убива. Но, разбира се, агресивното поведение беше ненормално и при това такъв отговор на изпъждането би бил незадоволителен. Затова той потисна импулса си и излезе.

Фийрман продължи да върви, противопоставяйки се на желанието да побегне. Чакаше логиката да му подсказе какво да прави. Но мислите му само се объркваха още повече и привечер вече щеше да падне от умора.

Бе застанал в тясна, пълна с боклуци уличка в края на града. От двете страни се редяха схлупени коптори. Видя написана на ръка табела на прозореца на втория етаж на една от къщурките: „ДЖ. ДЖ. ФЛИН, ПСИХОТЕРАПЕВТ. МОЖЕ БИ АЗ ЩЕ ВИ ПОМОГНА“. Фийрман се усмихна тъжно, като се сети за всички високоплатени специалисти, които бе посещавал. Той си тръгна, но после се върна и се изкачи по стълбището към кабинета на Флин. Отново се ядоса на себе си. В мига, когато бе видял табелата, беше разбрал, че ще се качи. Никога ли нямаше да престане да мами сам себе си?

Кабинетът на Флин беше малък и мръсен. Боята се лющеше от стените и в стаята се усещаше миризма на прах. Флин седеше зад захабено бюро и четеше някакво списание за пътешествия. Беше дребен, оплешивяващ мъж на средна възраст. Пушеше лула.

Фийрман имаше намерение да започне отначало. Но вместо това изрече бързо:

— Вижте, закъсал съм го. Загубих работата си, жена ми ме напусна и съм се подлагал на всякакъв вид лечение. Можете ли да ми помогнете?

Флин извади лулата от устата си и го погледна. Огледа дрехите му, шапката, обувките, като че ли оценяваше стойността им. После заговори:

— Какво казаха другите?

— Всъщност, че нямам никакъв шанс.

— Разбира се, че са казали така — рече Флин бързо и високо. — Тези скъпари се предават много лесно. Но винаги има надежда. Умът е странно и сложно нещо, приятелю, и понякога... — Флин млъкна рязко и тъжно се усмихна. — О, какъв смисъл има? Вие сте орисан, няма съмнение. — Той изтръска пепелта от лулата си и погледна към

тавана. — Вижте, нищо не мога да направя за вас. Вие го знаете, аз го зная. Защо изобщо дойдохте тук?

— Търсех чудо — каза Фийрман и приседна на стола.

— Много хора го правят. И на човек понякога му се струва, че може да го намери тук, нали? Били сте в модерните кабинети на различни специалисти. Там не са ви помогнали. Затова сте решили, че един странстващ терапевт може да направи онова, което известните не са успели. Нещо като лирическо отстъпление.

— Нещо такова — усмихна се леко Фийрман.

— О, аз всъщност не съм лош терапевт — каза Флин и напълни лулата си от една парцалива зелена торбичка. — Но истината е, че чудесата струват пари. Винаги са стрували и винаги ще струват. И ако големците не са могли да ви помогнат, аз със сигурност също не бих могъл.

— Благодаря, че ми го казахте — каза Фийрман, но не направи опит да стане.

— Това е мой дълг като терапевт — бавно произнесе Флин. — И да ви напомня, че Академията винаги е отворена.

— Как бих могъл да отида там? — попита Фийрман. — Аз не знам нищо за нея.

— Никой не знае — отвърна Флин. — И все пак съм чувал, че те лекуват всички.

— Смъртта също е вид лечение.

— Но не е призната официално за такова. Освен това не съответства на принципите на времето ни. Това би било нещо като ерес, а ересите са забранени.

— Тогава защо никой не излиза оттам?

— Не питайте мен — отвърна Флин. — Може би те самите не желаят. — Той дръпна от лулата си. — Вие искате съвет. Добре. Имате ли пари?

— Малко — отвърна като замаян Фийрман.

— Добре. Не би трябвало да ви казвам това, но... Престанете да търсите лечение! Идете си у дома. Изпратете робота си да купи храна за цял месец. Затворете се сам за известно време.

— Да се затворя ли? Защо?

Флин го изгледа ядосано.

— Защото сам се подлудявате, като се опитвате да се върнете в нормата, а всъщност ставате все по-зле. Виждал съм това да се случва хиляди пъти. Не мислете за нормално или ненормално поведение. Просто си лежете един-два месеца, почивайте си, четете, дебелейте. А после ще видите как ще се чувствате.

— Знаете ли, мисля, че сте прав — каза Фийрман. — Но не съм сигурен, че трябва да си ида у дома. Днес се обаждах по телефона... Имам малко пари. Не можете ли да ме скриете тук? Можете ли?

Флин се изправи и погледна изплашено през прозореца към тъмната улица.

— Всъщност говорих твърде много. Ако бях по-млад... Но не мога да го направя сега! Дадох ви неразумен съвет! Не мога и да постъпя неразумно на всичкото отгоре!

— Съжалявам — каза Фийрман. — Не биваше да ви моля за това. Но наистина съм ви благодарен. Наистина. — Той стана. — Колко ви дължа?

— Нищо. Желая ви късмет.

— Благодаря. — Фийрман слезе тичешком и хвана такси. След двама минути си беше вкъщи.

Коридорът беше странно тих, когато Фийрман се насочи към апартамента си. Вратата на хазайката му беше затворена, но имаше чувството, че е била отворена допреди той да влезе и че старицата сега стои зад нея с ухо, опряно върху дървото. Той забърза и влезе в апартамента си.

В жилището му също беше тихо. Фийрман влезе в кухнята. Роботът му стоеше до печката, а Спийд се беше свил в ъгъла.

— Добре дошли у дома, господине — каза роботът. — Ако пожелаете да седнете, ще ви сервирам вечерята.

Фийрман седна, замислен за плана си. Имаше да се обмислят доста подробности, но Флин е прав. Решението беше да се скрие тук. Да бъде далеч от всякакви погледи.

— Искам утре сутринта първо да отидеш на пазар — каза той на робота.

— Да, господине. — Роботът постави пред него чиния със супа.

— Трябват ни много продукти. Хляб, месо... не, ще купиш консерви.

— Какви консерви, господине?

— Всякакви, стига да отговарят на диетата ми. И цигари. Да не забравиш цигарите! Подай ми солта, ако обичаш.

Роботът стоеше до печката и не помръдна. Но Спийд започна тихо да ръмжи.

— Робот, солта, ако обичаш.

— Съжалявам, господине — каза роботът.

— Какво означава това „съжалявам“? Подай ми солта.

— Не мога повече да ви се подчинявам.

— Защо не?

— Току-що преминахте над червената линия, господине. Вие сте над десетката.

Фийрман го изгледа. После изтича в спалнята и включи психометъра. Черната стрелка стигна бавно до червената линия, поклати се леко и я отмина.

Беше надхвърлил десетката.

Но това нямаше значение. Така си каза. В края на краищата това беше количествено измерване. То не означаваше, че изведнъж се е превърнал в чудовище. Ще се разбере с работа, ще му обясни.

Фийрман изтича вън от спалнята.

— Робот! Слушай...

Чу да се затваря входната врата. Роботът си беше отишъл.

Фийрман влезе в хола и седна на канапето. Естествено, че роботът си беше отишъл. Той си имаше вграден психометър. Щом господарят му преминеше червената линия, той трябваше веднага да се върне във фабриката, където са го произвели. Никой с показания над десет нямаше право да командва робот.

Но той все още имаше шанс. В къщата имаше храна. Ще си готви сам. Няма да е чак толкова самотен, след като Спийд е с него. Може би ще му трябват само няколко дни.

— Спийд?

В апартамента не се чуваше никакъв звук.

— Ела тук, момчето ми.

Пак никакъв звук.

Фийрман претърси методично целия апартамент, но кучето го нямаше. Трябва да си беше тръгнало с работа.

Останал съвсем сам, Фийрман отиде в кухнята и изпи три чаши вода. Погледна храната, която му беше приготвил робота, и започна да се смее, но се спря.

Трябваше да се махне бързо оттук. Нямахше време за губене. Ако побързаше, още можеше и да успее. Да отиде някъде. Където и да е. Сега всяка секунда имаше значение.

Но Фийрман стоеше в кухнята и гледаше в пода, а минутите минаваха. Чудеше се защо и кучето го беше изоставило.

На вратата му се почука.

— Господин Фийрман!

— Не — отговори Фийрман.

— Господин Фийрман, вие трябва да напуснете веднага.

Беше хазайката. Фийрман отиде до вратата и я отвори.

— Да напусна ли? И къде да отида?

— Не ме интересува. Но вие не можете да останете повече тук, господин Фийрман. Трябва да си идете.

Фийрман се върна за шапката си, сложи я на главата си, огледа апартамента и излезе. Остави вратата отворена.

Навън го чакаха двама мъже. Лицата им не се виждаха в тъмнината.

— Къде искате да отидете? — попита го единият.

— Че къде бих могъл да отида?

— В Хирургията или в Академията.

— Тогава в Академията.

Те го качиха в една кола и тръгнаха веднага. Фийрман се облегна. Беше твърде изтощен, за да мисли. Усещаше хладния полъх върху лицето си, а леките вибрации на колата му бяха приятни. Но пътуването му се стори безкрайно дълго.

— Пристигнахме — каза най-последен един от мъжете. Спряха колата и го заведоха в огромна сива сграда. Влязоха в малка, гола стая. В средата й имаше бюро с табела: РЕГИСТРАТУРА. Почти върху половината от бюрото се бе излегал някакъв мъж, който спеше и леко похъркваше.

Един от хората, които доведоха Фийрман, се изкашля силно. Регистраторът веднага зае седнало положение и разтърка очите си.

Сложи си очила и погледна сънливо към тях.

— Кой? — попита той.

Двамата пазачи посочиха Фийрман.

— Добре. — Регистраторът се протегна, а след това отвори голяма тетрадка. Написа нещо в нея, после откъсна листа и го подаде на единия от пазачите на Фийрман. Двамата излязоха веднага.

Регистраторът натисна един бутон, а после се почеса яростно по главата.

— Пълнолуние — каза той на Фийрман с явно доволство.

— Какво? — не разбра Фийрман.

— Казвам, че е пълнолуние. Когато луната е пълна, тук идват повече като вас. Или поне така изглежда. Мислех си даже да правя изследване по този въпрос.

— Повече ли? Повече какво? — попита Фийрман, който още се съвземаше от шока, че се намира в Академията.

— Не ставай тъп — отвърна наперен регистраторът. — Когато има пълнолуние, при нас пристигат повече десетки. Не съм сигурен, че има някаква връзка, но... А, ето го, и пазачът.

Един униформен пазач се приближи до бюрото, като оправяше вратовръзката си.

— Заведи го в 312 АА — каза регистраторът. Докато Фийрман и пазачът се отдалечаваха, той свали очилата си и отново легна върху бюрото.

Пазачът поведе Фийрман през мрежа от коридори, по които имаше много врати. Коридорите като че ли се разклоняваха безредно в други, под всякакви ъгли, а някои даже извиваха като старинни улици. Докато вървяха, Фийрман забеляза, че вратите не бяха номерирани поред. Мина покрай 3112, после 25 П, след това покрай 14. А беше сигурен, че са преминали покрай номер 888 три пъти.

— Как успявате да намерите пътя? — попита той пазача.

— Това ми е работата — отвърна му онзи сравнително любезно.

— Няма система — отбеляза след малко Фийрман.

— Не може и да има — каза пазачът с почти доверителен тон. — В началото това място бе планирано с по-малко стаи, но после започна тъпканицата. Пациенти, пациенти, всеки ден все повече и никакъв признак за намаляване. Затова стаите бяха смалени и трябваше да се прекарат нови коридори.

— Но как лекарите откриват своите пациенти? — попита Фийрман.

В това време те стигнаха 312 АА. Без да отговори на въпроса, пазачът отключи вратата и когато Фийрман влезе, я затвори и заключи зад него.

Стаята беше много малка. Вътре имаше едно легло, стол и шкафче, които запълваха цялото пространство.

Почти веднага Фийрман чу гласове пред вратата. Някакъв мъж каза:

— Тогава на кафе в бюфета след половин час.

В ключалката на вратата се завъртя ключ. Фийрман не чу отговора, но чу смях. Дебелият мъжки глас каза:

— Да, още сто и ще трябва да дълбаем подземията за помещения!

Вратата се отвори и един мъж с брада и бяло сако влезе вътре с лека усмивка. Лицето му прие професионално изражение веднага щом видя Фийрман.

— Легнете върху леглото, ако обичате — каза той възпитано, но с непреклонен глас, като да изричаше команда.

Фийрман остана прав.

— Сега, след като вече съм тук, може ли да ми обясните какво означава всичко това? — попита той.

Брадатият мъж бе започнал да отключва шкафа. Той изгледа Фийрман с леко подигравателно изражение и вдигна веждите си.

— Аз съм лекар — каза той. — Не съм лектор.

— Разбирам, но сигурно...

— Да, да — каза докторът и повдигна рамене безпомощно. — Знам. Имате право да знаете и така нататък. Но на вас наистина трябваше да ви обяснят всичко, преди да дойдете тук. Аз само си върша работата.

Фийрман все още беше прав.

— Легнете като добър човек на леглото — каза лекарят. — След това ще ви разкажа всичко. — Той се обърна към шкафа.

На Фийрман му мина мисълта да се пребори с него, но реши, че хиляди други сигурно също са си го мислили. Без съмнение тук бяха предприели някакви предпазни мерки. Той легна върху леглото.

— Академията — заговори лекарят, докато бърникаше из шкафа — явно е продукт на нашето време. За да я разберете, вие първо трябва да разбирате времето, в което живеем. — Лекарят направи драматична пауза и продължи с явно удоволствие. — Психично здраве! Но има много ограничения, както знаете, особено в областта на социалния живот. Колко лесно може да се разстрои психиката! А веднъж разстроена, ценностната система се променя, човек започва да изпитва странни надежди, да има други идеи, теории, а накрая преминава към действия. Сами по себе си тези неща може и да не са ненормални, но те неминуемо се отразяват зле на обществото. Защото движението в каквато и да било посока вреди на едно статично общество. Сега, след хиляди години проливане на кръв, ние сме си поставили за цел да предпазваме обществото от болните личности. Затова всеки поотделно е длъжен да избягва онези мисли и особени решения, които биха го направили потенциално опасен и склонен към промяна. Това желание за статичност, което е нашият идеал, изисква почти нечовешка твърдост и решителност. И ако я нямате, свършвате тук, при нас.

— Не разбирам... — започна Фийрман, но лекарят го прекъсна.

— Необходимостта от Академията вече трябва да ви е ясна. Днешната мозъчна хирургия е последната ефективна алтернатива за психиката. Но за човек е неприятно да приеме такава наистина ужасна алтернатива. Мозъчната хирургия, прилагана от държавните органи, включва смъртта на оригиналната личност, което означава истинска смърт. Академията се опитва да облекчи подобни неприятности, като предлага друга алтернатива.

— Но каква е тази алтернатива? Защо не ми я кажете?

— Честно казано, повечето хора предпочитат да не знаят. — Докторът затвори и заключи шкафа, но Фийрман не можа да види какви инструменти беше избрал. — Уверявам ви, че вашата реакция не е типична. Вие предпочитате да мислите за нас като за нещо тъмно, мистериозно, плашещо. Това се дължи на вашата болест. Здравите хора виждат в нас панацея, приятно и неясно освобождаване от определена мрачна действителност. Те ни приемат с доверие.

Докторът се позасмя.

— За повечето хора ние представляваме раят.

— Тогава защо не са познати вашите методи?

— Честно казано — заговори тихо докторът, — по-добре е да не се вглеждаме отблизо в методите на работа дори и в рая.

— Значи цялата работа е измама! — каза Фийрман, опитвайки се да седне. — Вие ще ме убиеете!

— Мога да ви уверя, че няма — каза докторът, като го буташе леко, докато Фийрман отново легна.

— Тогава какво точно ще направите?

— Ще видите.

— А защо никой не се връща?

— Защото предпочитат да не го правят — отвърна лекарят. Преди Фийрман да успее да се помръдне, той вкара иглата дълбоко в ръката му и го инжектира с някаква топла течност.

— Трябва да помните — каза лекарят. — Обществото трябва да бъде защитено от личността.

— Да — отвърна сънливо Фийрман. — А кой ще защити личността от обществото?

Стаята загуби очертанията си и въпреки че докторът му отговори, Фийрман не успя да чуе думите му, но беше сигурен, че те са мъдри, точни и съвсем правилни.

Когато дойде на себе си, той установи, че се намира в една обширна равнина. Слънцето изгряваше. В бледата светлина около глезените му пълзеше мъгла, а тревата беше влажна и хлъзгава.

Фийрман беше леко изненадан да види, че жена му е застанала вдясно от него. Вляво, притиснат до крака му, се намираше Спийд, който трепереше леко. Изненадата му премина бързо, защото жена му и кучето трябваше да бъдат точно тук — до него — преди битката.

Напред мъглата скриваше фигурите на хора, а когато те приближиха, Фийрман успя да ги разпознае.

Това бяха враговете! Процесията се водеше от неговия робот, проблясващ нечовешки на бледата светлина. Там беше Морган, който крещеше на началник-секцията, че Фийрман трябва да умре, и Флин, онзи изплашен човек, който криеше лицето си, но въпреки това напредваше. Там беше и хазайката, която викаше: „Никакъв дом за него!“ А зад нея бяха лекарите, регистраторите и пазачите. След тях маршируваха милиони мъже в груби работнически дрехи и шапки, покриващи лицата им, стиснали в ръце вестници.

Фийрман се напрегна в очакване за тази смъртоносна битка против враговете, които го бяха предали. Но през ума му премина съмнение. Дали всичко това беше реално?

В болезнено видение внезапно пред очите му застана дрогираното му тяло, лежащо в номерирана стая в Академията, докато душата му бе тук, на тази несъществуваща земя, където трябваше да се бие със сенки.

На мен ми няма нищо! В момент на кристална яснота Фийрман разбра, че трябва да избяга. Съдбата му не беше тук, където трябваше да се бие с несъществуващи врагове. Трябваше да се върне в реалния свят. Сегашното положение не можеше да продължава вечно. Пък и какво щеше да прави човечеството с всичките тези безмозъчни и безволеви същества, откъснати от човешката раса?

Никой ли не напуска Академията? Той обаче ще я напусне! Фийрман се отърси от виденията и почти усети как безжизненото му тяло се размърда върху леглото, започна да пъшка, да се движи...

Но неговата съпруга от съня го хвана за ръката и посочи напред. Кучето му от съня заръмжа към напредващия враг.

Моментът отмина завинаги, но Фийрман така и не разбра. Той забрави решението си, забрави земята, забрави истината, а краката му разпръснаха капчици роса, когато той хукна напред, за да започне битката с враговете.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.